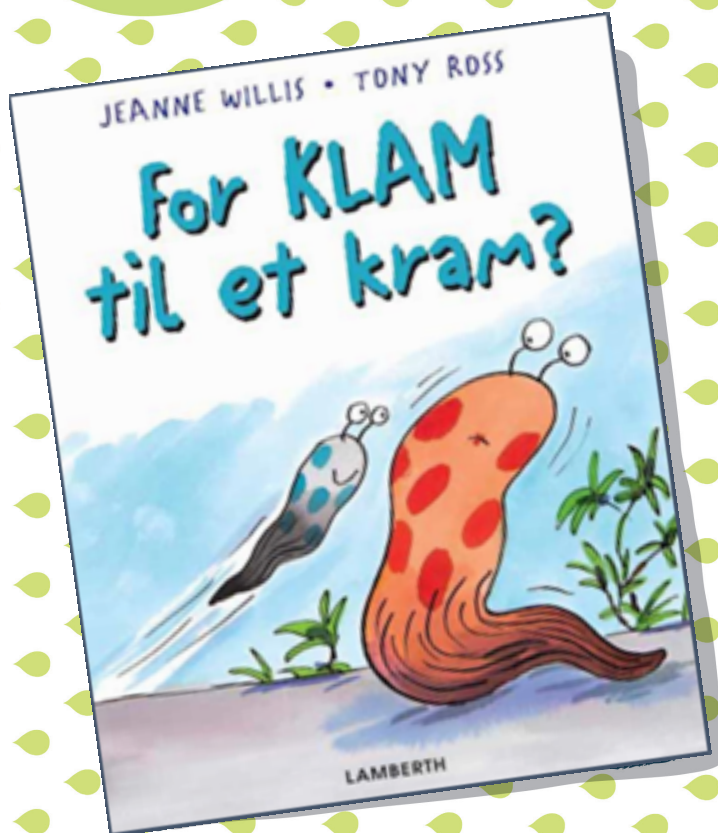

Sproggavens bogfolder til

For klam til et kram

Velegnet til børn med en sproglig udvikling svarende til 3-4 år

Sproggaven i Fredensborg Kommune

FREDENSBORG
KOMMUNE

Bag om bogfolderen

I Fredensborg Kommune ønsker vi at styrke alle børn i at udvikle gode og alderssvarende literacy-kompetencer. Derfor har vi igangsat Sproggaven.

Dette er én af de i alt 20 bogfoldere, der er udarbejdet i Sproggaven. Heri kan du læse om, hvordan man arbejder med "udvidet dialogisk læsning" af bogen *For klam til et kram*.

Denne bogfolder er udarbejdet i foråret 2022 af Marianne Aaen Thorsen, tidligere læsekonsulent i Fredensborg Kommune.

Bogfolderen henvender sig til pædagoger og andre, der arbejder med Sproggaven og 0-6-årige børns udvikling af sprog- og literacy-færdigheder.

Hent de 20 bogfoldere – og Sproggavens øvrige materialer – på:

Fredensborg Kommunes hjemmeside
www.fredensborg.dk

Nationalt Videncenter for Læsnings hjemmeside
www.videnomlaesning.dk

Illustrationer: Anne Pedersen.
Layout: Nanna Madsen.

Udgivet af Center for Skole og Dagtilbud, Fredensborg Kommune.

Tak til forlaget Lamberth og illustratør Tony Ross, som venligst har givet tilladelse til at anvende forsidebilledet fra *For klam til et kram* (2015).

Henvendelser vedr. projekt Sproggaven:

Pædagogisk konsulent
Susanne Søholt,
tlf. 7256 5551,
e-mail: suss@fredensborg.dk

Læs bogfolderen grundigt

Denne bogfolder giver dig inspiration til, hvordan du kan arbejde med udvidet dialogisk læsning af børnebogen *For klam til et kram*.

Du kan læse om:

- Hvad du skal vide, inden du går i gang
- De tre faser: Læs og lyt, Læs og snak, Læs og leg
- De 10 fokusord til bogen
- Dialog om bogen samt literacy-fremmende aktiviteter
- Forældresamarbejde.

Læs bogfolderen grundigt, inden du går i gang med den udvidede dialogiske læsning.

Du kan også bruge den som opslagsbog, hvis du har brug for inspiration til dit sprogarbejde.

Hent mere viden og inspiration til dit arbejde i *Sproggaven - Håndbog i udvidet dialogisk læsning* (se Sproggavens materialer sidst i folderen).

Vi opfordrer til, at det pædagogiske personale med jævne mellemrum sammen reflekterer over arbejdet med Sproggaven. [Sproggavens skema over børns sproglige udvikling](#) kan anvendes i disse drøftelser.

Det er også en god idé sammen at reflektere over, hvordan I kan udvikle et sprogligt udviklende læringsmiljø i dagtilbuddet, der styrker det enkelte barns literacy-udvikling bedst muligt.

Indhold

Bag om bogfolderen.....	2
Læs bogfolderen grundigt.....	3
Sproggaven er til børn, pædagoger og forældre.....	5
Før du går i gang.....	6
De tre faser: Læs og lyt, Læs og snak, Læs og leg	7
Fase 1: Læs og lyt	7
Fase 2: Læs og snak	8
Fase 3: Læs og leg.....	8
De 10 fokusord.....	9
Fokusord til Læs og lyt	9
Fokusord til Læs og snak	10
Fokusord til Læs og leg.....	11
Hvis din børnegruppe har brug for andre eller flere fokusord.....	11
Støt børnenes udtale og forståelse	12
Gruppering af fokusord.....	13
Den sprogdudviklende dialog	14
Lukkede spørgsmål	15
Åbne og halvåbne spørgsmål.....	15
Literacy-fremmende aktiviteter.....	16
Vælg og tilpas en aktivitet under hver overskrift	17
Aktiviteter, der styrker børnenes ordforråd	17
Aktiviteter, der styrker lydlig opmærksomhed	19
Aktiviteter, der styrker opmærksomhed på sproglig rytme og ords lydlige udtryk	20
Aktiviteter med krop og bevægelse	20
Aktiviteter med digitale medier	22
Aktiviteter, der styrker sociale og personlige kompetencer	22
Kreative aktiviteter og udtryksformer	23
Samarbejde med forældrene	24
Bogkuffert	25
Lad forældrene følge med i arbejdet.....	25
Sproggavens materialer	27

Sproggaven er til børn, pædagoger og forældre

Stærke sproglige kompetencer har afgørende betydning for børns muligheder for at udvikle sig personligt, socialt og læringsmæssigt. Både i dagtilbuddet, i skolen og senere i livet.

Der er påvist sammenhæng mellem størrelsen af et barns ordforråd i 0-6-års alderen og dets faglige udvikling gennem hele skoleforløbet. Ligeledes har det betydning, at et barn tidligt lærer at kommunikere og udtrykke sig. Enten ved at tegne, bruge symboler eller skrive kruseduller og bogstaver.

Det siger næsten sig selv, at sprogarbejdet i dagtilbud skal være et højt prioriteret område. Det er det i Fredensborg Kommune, og derfor har vi udviklet Sproggaven.

Sproggaven er en gave til børn, pædagoger og forældre.

I sin kerne består den nu af en håndbog, 20 børnebøger og 20 bogfoldere, der introducerer til metoden udvidet dialogisk læsning. Ud over det er der udviklet en lang række øvrige materialer og pædagogiske tiltag i institutioner,

I udvidet dialogisk læsning er:

- der tre faser: Læs og lyt, Læs og snak, Læs og leg
- fokusord nøje udvalgt ud fra en teori om børns sproglige udvikling
- den dialogiske læsning udvidet med lege og aktiviteter.

der understøtter arbejdet med Sproggaven.

Materialet er udviklet i et samarbejde mellem pædagoger og ledere fra kommunens dagtilbud samt konsulenter fra Center for Skole og Dagtilbud.

Nationalt Videncenter for Læsning har ydet konsulentbistand.

Før du går i gang

Om *For klam til et kram*

Sneglen Blop er i trist humør, for han savner at få et kram af sin mor. Elsker hun ham, eller er han for klam til at få et kram?

Blop drager ud i verden for at få gode råd af sine venner. Alle har idéer til, hvad han skal gøre for at få et kram af sin mor.

Men kan vennernes idéer hjælpe Blop? Og kan en snegl egentligt kramme?

Bogen handler om kærlighed og omsorg for hinanden. Den viser, at alle har brug for omsorg, og at omsorg kan gives på forskellige måder.

Bogen er en sjov og sød historie, som er skrevet på vers. Versene rimer dog ikke alle steder.

Tilpas sprogarbejdet til din børnegruppe

Tilpas sprogarbejdet med *For klam til et kram* til din børnegruppe.

I *Sproggaven – håndbog i udvidet dialogisk læsning* kan du hente viden og inspiration til det.

Som i alt pædagogisk arbejde er det vigtigt, at du som voksen er bevidst om din betydning for og indvirkning på det pædagogiske læringsmiljø.

Samspil og relationer mellem børn og voksen og børnene imellem er med til at understøtte et rigt sprogligt miljø.

Planlæg den udvidede dialogiske læsning:

- Læs bogen selv og øv dig i at læse den op med indlevelse og tydelig udtale
- Understreg fokusordene
- Planlæg dine spørgsmål
- Vælg aktiviteter (se under Literacy-fremmende aktiviteter)
- Vær opmærksom på, at nogle af aktiviteterne kræver genstande. Find og medbring disse.

De tre faser: Læs og lyt, Læs og snak, Læs og leg

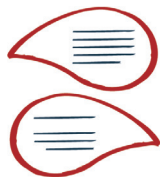

Fase 1: Læs og lyt

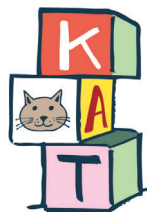
1. Læs titlen *For klam til et kram* højt og peg på ordene imens, så børnene ser læseretningen. Lad dem legelæse titlen. Kan børnene genkende nogen af bogstaverne - måske fra deres eget navn? Lad dem gætte på handlingen ud fra forsiden og ved at bladre i bogen og se på billederne.
2. Læs historien højt for børnene, så de får en god forståelse af handlingen. Vis børnene, at du starter med at læse fra øverste venstre hjørne.
3. Bagefter kan I tale kort om handlingen, og du kan tage fat på de første fokusord (se De 10 fokusord). Du kan også vælge at introducere de første fokusord, inden du læser historien højt for børnene.

Fase 2: Læs og snak

1. Spørg børnene, hvad de kan huske fra historien.
2. Læs bogen op, men stop op flere steder for at inddrage børnene i en dialog. Her kan du have planlagt, hvilke spørgsmål du kan stille (se Den sprogudviklende dialog).
3. Arbejd med de næste fokusord.

Fase 3: Læs og leg

1. Lad børnene skiftes til at fortælle handlingen i bogen. Du kan bede børnene fortælle ud fra billederne i bogen, og du kan guide dem med spørgsmål.
2. Lad børnene fortælle, hvad de synes om bogen.
3. Arbejd med de sidste fokusord til bogen.
4. Igangsæt lege og aktiviteter til at styrke børnenes literacy-kompetencer. Vælg mindst én aktivitet under hver overskrift (se Literacy-fremmende aktiviteter).

De 10 fokusord

De 10 fokusord, der er udvalgt til arbejdet med *For klam til et kram*, er listet nedenfor. Det kan være en god idé at give børnene en børnevenlig forklaring på alle ukendte ord i hvert vers, mens du læser det højt for børnene eller lige efter.

Fokusordene er fordelt på oplæsningens tre faser (Læs og lyt, Læs og snak, Læs og leg). Ved at arbejde med få ord ad gangen får børnene langt bedre mulighed for at tilegne sig ordene, end hvis de skulle lære alle fokusordene på én gang. Ordene præsenteres sammen med en række forslag til, hvordan man kan arbejde med dem. Du kan vælge at lave

aktiviteter med nogle af ordene inden din første højtlesning.

Fokusord til Læs og lyt

1. KLAM

Vil mor aldrig give mig et kram, fordi jeg er slimet og klam, snøftede sneglen Blop.

Tror I, Blop synes, det er godt eller dårligt at være klam?

Har I mærket på en snegl?

Hvordan føles det?

Kan vi sige et andet ord i stedet for klam? Hvad er det modsatte af at være klam?

Tal om vejret i dag. Måske er det klamt vejr, altså fugtigt og koldt.

Tal om, hvad der ellers kan være klamt, fx en kælder.

2. TRIST

Blop snøftede og fældede en tåre.
Han var i trist humør.
Hvordan ser man ud, når man er i trist humør? Er der nogen af jer, der er triste og kede af det i dag? Tal med børnene om, hvad der kan gøre dem triste, og om hvordan de kan hjælpe en ven, der er i trist humør.

Hvad er det modsatte af at være i trist humør? Hvad kan gøre jer i godt humør?

3. TRÆNGE

Blop var virkelig i trist humør. Kan I huske, hvad han trængte til? Ja, han havde sådan brug for et kram. Hvem tror I, Blop allerhelst vil have et kram fra? Trænger I også til et kram? Her kan I kramme hinanden. Tal om, at det var dejligt at kramme. Så gør vi nemlig hinanden glade. Det var lige, hvad vi trængte til. Hvem giver dig knus og kram derhjemme? Du kan tale med børnene om, hvornår vi kan trænge til et kram, og om, at vi også kan trænge til andre ting, fx mad, når vi er sultne, og vand, når vi er tørstige.

4. LÆNGSEL

Blop trængte til et knus. Når han så andre kramme, følte han en længsel efter et knus. Så Blop længtes efter selv at få et knus. Han ville så gerne have et knus,

at han næsten ikke kunne vente længere.
Længes I også efter et knus fra jeres mor?

I går længtes jeg efter at se min mor. Det er nemlig længe siden, jeg har set hende. Tal med børnene om, hvad de mon længes efter - og hvorfor?

Fokusord til Læs og snak

5. I SAMME BÅD

Vis billedet af geden, grisen, fuglen og katten og læs verset til.

Hvad kan det betyde, at Blops venner måske var i samme båd? Kan I se nogen båd? Lad børnene gætte på, hvad udtrykket kan betyde.

Fortæl, hvad udtrykket betyder. Prøv at finde eksempler på at være i samme båd - gerne eksempler fra børnehaven, som børnene let kan forstå.

6. RÅD

Blop anede ikke, hvad han skulle gøre for at få et knus af sin mor. Han vidste det simpelthen ikke. Så han bad om gode råd fra sine venner.

Kan I huske nogen af rådene? Giver I nogen gange gode råd til hinanden?

Tal om gode og dårlige råd, og at man giver gode råd for at hjælpe hinanden.

7. HJÆLPSOM

Blops venner vil gerne give Blop gode råd. De vil gerne hjælpe Blop. Så vi kan sige, at de er meget hjælpsomme.

Når man gerne vil hjælpe, er man hjælpsom.

Tal om situationer derhjemme og i børnehaven, hvor børnene er/ kan være hjælpsomme over for hinanden og de voksne.

Fokusord til Læs og leg

8. NØGEN

Vis børnene det første billede i historien. Lad dem beskrive Blop. Har han hus på ryggen? Har han tøj på?

Blop er nøgen. Hvad betyder nøgen? Hvornår er I nøgne?

9. DRAGT

Mange dyr har en dragt på.

Fuglene har en fjerdragt, og andre dyr har en pelsdragt. Hvilken dragt bar Blop, da han nåede frem til sin mor? Se billedet på tredjesidste side. Klæder det ham?

Har børnene nogen gange dragter på, fx fastelavnsdragt. Tal om, hvilket tøj/hvilke dragter, børnene kan lide og synes, klæder dem.

10. GENKENDE

Blops dragt gjorde det svært for hans mor at genkende Blop. Hun plejede at se Blop nøgen. Hvad betyder det at genkende?

Du kan evt. tage gamle billeder med fra da, børnene var yngre - måske iført dragter. Lad dem prøve at genkende hinanden. Brug ordet i flere former, fx genkendte.

Hvis din børnegruppe har brug for andre eller flere fokusord

Det er oplagt at inddrage ord, som din børnegruppe bliver optaget af undervejs og så arbejde med dem som ekstra fokusord til bogen. Under afsnittet 'Literacy-fremmende aktiviteter' her i bogfolderen kan du hente inspiration til selv at lave aktiviteter med de ekstra fokusord, så børnene får så megen viden om ordene som muligt - selvfølgelig afhængigt af deres sproglige udvikling.

Hvis din børnegruppe har brug for, at du skifter et eller flere af de 10 fokusord i bogfolderen ud med andre, skal du være opmærksom på, om det eller de nye fokusord fører børnenes sproglige udvikling videre.

Det anbefales, at du vælger nye fokusord ud fra disse kriterier:

- Børnenes sproglige udvikling
Hent inspiration i 'Oversigt over sproglig udvikling' på [kommunens hjemmeside](#).

- **Anvendelighed**
De valgte fokusord skal være brugbare for børnene. Børnene skal kunne bruge dem i deres livsverden, dvs. i naturlige samtaler.
- **Tilegnelsesform**
De yngste børn har i højere grad brug for at bruge deres sanser til at forstå ordenes betydning. De ældste børn kan derimod have gavn af fokusord, hvor de skal bruge deres eget sprog til at forstå og forklare ordenes betydning.

I *Sproggaven - Håndbog i udvidet dialogisk læsning* kan du få mere viden om kriterierne i afsnittet 'Valg af fokusord'.

Du kan også få idéer til aktiviteter med dine nye fokusord i håndbogens afsnit om 'Hvad har børnene brug for at vide om et fokusord', så fokusord og aktiviteter fører børnenes sproglige udvikling videre.

Støt børnenes udtale og forståelse

Når børnene nærmer sig 4-års alderen kan du forvente, at de fleste af dem har en udtale, som ligner den voksnes udtale. Målgruppen for denne bogfolder er børn mellem 3 og 4 år, og derfor kan du ikke forvente, at de kan udtale alle ord korrekt endnu. Det gælder især ord

med flere medlyde lige efter hinanden, fx fisk og stol, som kan blive til fis og dol. De yngste i målgruppen vil måske lægge udtalen af k og g frem i munden til t og d, fx kat bliver til tat og gør til dør. De vil måske også stadig udelade ubetonede stavelser i ord, fx bliver **helikopter** bare til kopter.

Det er derfor vigtigt, at børnene hører dig sige hvert fokusord meget tydeligt og mange gange, så de ved, hvordan ordet rigtigt skal lyde. Sørg for også at udtale alle stavelserne i ordene. Det hjælper nemlig børnene med at opfatte og huske ordets lydige form, hvilket er en forudsætning for, at de kan tilegne sig udtalen af ordet.

Du kan støtte børnenes udtale af ord med flere medlyde efter hinanden, fx klam, ved at sige k-lyden, holde en kort pause, hvorefter du siger resten af ordet. Bed børnene gøre ligesom dig. Efterhånden vil pausen bliver mindre og mindre hørbar, og til sidst behøver børnene ikke pausen. Nogle børn har brug for denne hjælp rigtigt mange gange for at lære at udtale de to medlyde i ordet.

Denne fremgangsmåde kan du bruge til at støtte børns udtale af andre ord, som starter eller slutter med to medlyde.

Overdriv gerne din udtale og artikulation, så børnene tydeligt kan høre lydene og se din artikulation.

Det er en god idé at lave jeres egne visuelle illustrationer til fokusordene og skrive ordene både på dansk og på børnenes modersmål. Brug også ordene i andre dagligdags situationer i dagtilbuddet.

Gruppering af fokusord

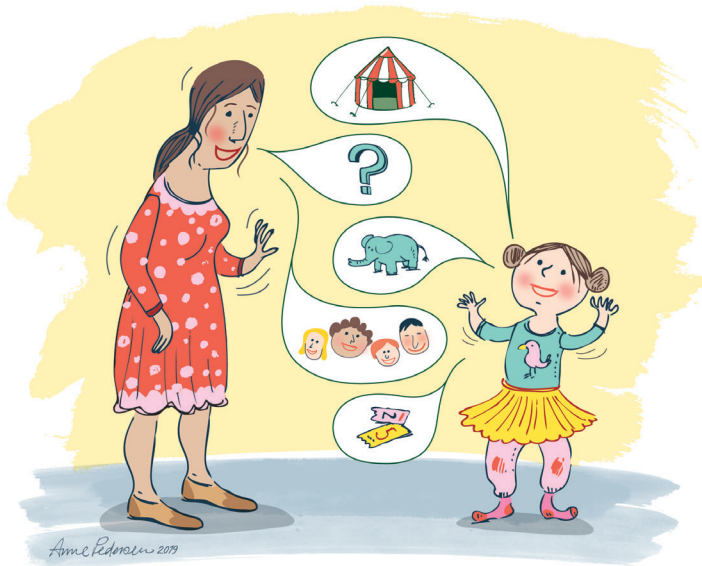
Du styrker børnenes tilegnelse af fokusordene, når du arbejder med 3 eller 4 fokusord ad gangen. Det er derfor en fordel at arbejde med fokusordene i grupper, som på en eller anden måde kan passe sammen.

Du kan sagtens starte med at introducere de første fokusord inden din første oplæsning af bogen, hvis du vurderer, at din børnegruppe har brug for det.

Når børnene inden din første oplæsning bladrer i bogen og måske bliver optaget af noget på billederne, kan du naturligt introducere de fokusord, som er knyttet til det.

I *Sproggaven - Håndbog i udvidet dialogisk læsning* kan du læse om baggrunden for gruppering af fokusordene.

Den sprogudviklende dialog

Spørgsmål er gode til at indlede en dialog med børnene. Spørgsmål kan være lukkede eller åbne. Lukkede spørgsmål kalder ofte på et enkelt svar, mens åbne spørgsmål giver bedre mulighed for en naturlig dialog.

Nedenfor finder du eksempler på forskellige former for spørgsmål, som du kan bruge og tilpasse til din børnegruppe. Du kan også selv udvikle spørgsmål.

I *Sprogaven - Håndbog i udvidet dialogisk læsning* kan du læse mere om, hvordan du åbner for en god dialog med børnene og styrker deres sprog i dialogen.

Op mod 4 års alderen kan børnene producere mere komplekse sætninger på 6-8 ord.

Et stort ordforråd er en forudsætning for at danne længere sætninger. Derfor er det vigtigt at understøtte børnenes tilegnelse af nye ord. Styrk også børnenes sætninger ved selv at bruge lidt mere komplekse sætninger, end børnene selv siger endnu. Udfordr dem således på deres svar og understøt børnene i deres formulering. Udvid og gentag børnenes sætninger med korrekt grammatik. Denne proces er sprogligt stimulerende.

Lukkede spørgsmål

- Hvordan ser Blop ud?
- Hvilket humør er han i?
- Hvornår synes han især, at han længes efter et kram?
- Blop aner ikke, hvad han skal gøre for at få et kram af sin mor. Hvad gør han for at få hjælp?
- Hvilket råd giver killingen?
- Hvilket råd giver skovskaden?
- Hvilket råd giver grisen?
- Hvilket råd giver geden?
- Hvordan prøver et møl at være hjælpsomt?
- Hvordan hjælpes Blop af ræven?
- Hvordan ser Blops dragt ud?
- Hvad synes Blop selv om sin udklædning?
- Hvordan går det for Blop, da han kommer hen til sin mor?
- Hvordan bliver Blop genkendt af sin mor?
- Hvordan kan Blops mor give Blop et knus?

Åbne og halvåbne spørgsmål

- Hvordan mon Blop har det med at være en snegl og med sit navn?
- Hvordan har I det, når I længes efter jeres mor og efter et kram? Hvornår længes I efter et kram? Hvad gør I så?
- Hvordan kan det være, at Blop aldrig bliver krammet af sin mor? Hvordan kan hun så vise, at hun elsker ham? Hvordan kan vi vise, at vi kan lide hinanden?
- Hvorfor tror I, at katten mener, at Blop skal have en pelskåbe på? (fortsæt evt. med de andre dyrs råd)
- Hvorfor tror I, at Blops venner hjælper med at få Blop til at se lidt ud som dem selv?
- Hvilke råd ville I give Blop?
- Hvad tror I, Blop selv tænker om sin udklædning? Hvad synes I om Blops dragt?
- Hvordan tror I, Blops mor bedst kan lide Blop?
- Mon dyr kan kramme og kysse? Mon de kan være glade og kede af det?
- Lad børnene fortælle om det i bogen, som de bliver optaget af.

Literacy-fremmende aktiviteter

Nedenfor finder du forslag til en lang række literacy-fremmende aktiviteter, som du kan igangsætte. Disse er sorteret under overskrifter, der beskriver, hvilke literacy-kompetencer der især styrkes. Selv om flere af aktiviteterne styrker flere literacy-kompetencer, står de kun nævnt under én overskrift.

Aktiviteterne tager udgangspunkt i børnebogens handling, tema eller i de 10 fokusord.

I aktiviteterne til at styrke børnenes opmærksomhed på sprog er fokusordene og ord fra bogen ikke altid tilstrækkelige at bruge. Her kan I med fordel anvende ord fra materialer, som I sikkert har i dagtilbuddet i forvejen, eksempelvis fra et billedlotteri.

Desuden giver aktiviteter med flere og andre ord end fokusordene børnene mulighed for at lære og anvende endnu flere ord.

Vælg og tilpas en aktivitet under hver overskrift

Vælg en eller flere aktiviteter under hver overskrift. Rækkefølgen er underordnet.

Tilpas gerne aktiviteterne, så de passer til din børnegruppe. Du kan også udvikle og designe nye aktiviteter for at styrke de literacy-kompetencer, som er nævnt i overskrifterne.

Aktiviteter, der styrker børnenes ordforråd

SNEGLE SOM BLOP

Hvilket dyr er Blop?

Hvad ved vi om Blop?

- lille, nøgen, uden rygrad og ben i kroppen.
- Blop er en nøgensnegl. De fleste snegle har sneglehus.

Hvad ved I om snegle?

- I kan finde viden på nettet, fx på <https://www.skoven-i-skolen.dk/content/snegle-0>

eller på <https://kriblekrable.dk/wp-content/uploads/2021/03/kriblekrable-forskellighed-a4-2021-web.pdf>

I kan også gå på biblioteket og finde bøger om snegle. Lad børnene fortælle om, hvad de ved og har oplevet med snegle. Lad børnene tegne en snegl.

Bed børnene legeskrive til deres tegning. Skriv med din voksenskrift nedenunder.

Tal om tegningerne og brug de ord, som tematisk hører til snegle.

HJÆLP BLOP MED AT GÆTTE
Blop har mange venner. I dag leger de en gætteleg, hvor Blop skal gætte, hvem de er. Vil I være med til at gætte?

*Jeg er rød - og jeg er sød
men min ryg er ikke blød*

*Jeg er rød - og jeg er blød
og kan lide at spise kød*

*Jeg er blød - og jeg er sød
og jeg spinder som en vinder*

*Se jeg kommer - når det er sommer
flyver let fra blomst til blomst*

*Jeg har krølle på min hale
og grynter i stedet for at tale*

*Jeg har horn og skæg
men lægger ikke æg*

*Du tror måske - jeg lyver
men jeg har mælk i mit yver*

HVAD BLOP FORTÆLLER SIN MOR

Blops mor blev så glad for at se Blop igen. Hun havde nemlig savnet ham så meget! Blops mor er forbavset over Blops dragt. Hvorfor er Blop klædt ud?

Lad os hjælpe Blop med at fortælle sin mor om, hvorfor han har al den udklædning på!

Her kan du støtte børnene med billeder fra bogen. Tag kopier af nogle af billederne og læg dem foran børnene. Bed børnene lægge dem i rigtig rækkefølge og fortælle historien ud fra billederne.

Støt børnene i at give historien en start, en midte og en slutning. Støt også børnene i at binde historien og sætningerne sammen ved at tilføje bindeord som 'fordi', 'men', 'så', 'når' og 'da'.

Legen styrker også børnenes fortællefærdigheder og forståelse for en histories opbygning.

HUSKELEG

Blops mor vil fortælle sine venner om Blops dragt. Men Blops mor er desværre ikke så god til at huske alt det, Blop havde klædt sig ud med.

Kan I hjælpe hende?

Hvor mange ting fra Blops dragt kan I huske?

Vis nu børnene billedet, hvor Blop møder sin mor. Lad dem se godt på billedet. Luk så bogen og spørg børnene, hvad de kan huske om Blops dragt.

Legen styrker også børnenes visuelle opmærksomhed og hukommelse.

ORDLEG

Blop får besøg af sin fætter, der stadigvæk er en lille baby-snegl. Blop skal hjælpe ham med at lære ord. Det er lidt svært for Blop at huske alle ordene.

Skal vi ikke prøve at hjælpe Blop med at huske ordene?

Lad os høre, hvilke ord Blop gerne vil have hjælp til:

- Kender du et andet ord for knus (kram)
- Hvad er det modsatte af at være trist?
- Kender du et andet ord for ked af det (trist)
- Hvad er man, når man gerne vil hjælpe andre (hjælpsom)
- Hvad var det, Blops venner gav Blop, da han ikke vidste, hvad han skulle gøre? (råd)
- Hvad hedder den udklædning, vi tager på til Fastelavn? (fastelavns-dragt)
- Hvad hedder det, når man ikke har noget tøj på? (nøgen)
- Hvad mon det betyder, når tiden snegler sig af sted?

Vælg de spørgsmål, som passer bedst til din børnegruppe.

Aktiviteter, der styrker lydlig opmærksomhed

DEN STORE, FARLIGE RIMSNEGL
Til denne leg skal du have 20 billeder med. Billederne skal rime to og to, fx snegl/negl, æg/skæg, fugl/hjul. Brug gerne billeder fra et billedlotteri eller fra nettet. Inddel de 20 billeder i to bunker - A og B - så ordene i hvert rimpar er i hver sin bunke, fx snegl er i bunke A og negl i bunke B.

Sig til børnene, at Blop elsker rim. Det er derfor, der er mange rim i bogen. Læs et par stykker af versene i bogen og tal om de ord, der rimer. Lad børnene rime videre og måske også finde på vrøvlerim, hvis de har lyst til det.

Blop samler faktisk på rim. Han har nogle ord, som han mangler rimord til. Det er dem her. Vis børnene billederne i bunke A og sig sammen, hvad de forestiller.

Blop ved også, hvem der har de rimord, der passer til. Det er en stor og farlig snegl! Den har gemt rimordene i sit sneglehus. Dem vil Blop gerne have fat i. Men han er for lille og for langsom til at hente dem i sneglehuset.

Jeg ved, hvordan vi kan hjælpe Blop med at få fat i rimordene. Vi skal ind i sneglehuset.

Tør I det? Tror I, at I kan komme ind i et sneglehus?

Nu skal I se - det er et kæmpe sneglehus!

Med kridt tegner du nu en meget stor snegl med et kæmpe sneglehus på gulvet eller fliserne. Inddel sneglegangen i 10 rum. Hvert rum skal være stort nok til, at et barn kan stå i det på ét ben.

Nu skal I bare se! Kæmpesneglen gemmer et rimord i hvert rum i sit sneglehus. Læg nu et rimord i hvert felt i sneglehuset. Børnene skal se de billeder, du lægger, og I skal sige ordene sammen, så børnene er helt klar over, hvad billederne viser.

I sneglehuset må vi kun bruge den ene fod, lige som sneglene kun har én fod. Vi skal hinke af sted på den ene fod. Hvem kan vise, hvordan vi hinker?

Nu giver du hvert barn et billede med et rimord. Sig ordet sammen med barnet.

Fortæl, at børnene nu efter tur skal hinke ind i sneglehuset og finde rimordet til deres billede. Når de finder deres rimord, skal de sige de to rimord højt, for ellers bliver sneglen meget sur og ryster sit sneglehus, så man falder.

Fortsæt til alle rimordene er taget.

Legen styrker også børnenes balance og grovmotorik.

HVILKE DYR I SAMME BÅD

Til denne aktivitet kan du enten af billeder eller konkreter med - til at vise følgende dyr: nøgensnegl, mariehøne, ged, gris, kat, sommerfugl, skovskade, møl, ræv, ko.

Fortæl børnene, at Blop og hans venner vil lege en leg, der handler om, hvem der kan være i samme båd. Dyrene har tre både. Hvis du har billeder med, tegner du tre både. Hvis du har konkreter med, kan du bruge tre kasser som både. På båd et tegner du 1 prik, på båd to skal der være 2 prikker, og på båd tre 3 prikker.

Hvem skal nu være i samme båd? Lad børnene komme med forslag til at fordele dyrene. Bagefter siger du, at I kan prøve at sætte dyr med lige lange navne i samme båd. Sig nu dyrenes navne og klap stavelserne. Hvilke dyr kommer i samme båd? Prikkerne på bådene står for antal stavelser i dyrenes navne.

I kan bagefter klappe børnenes navne og se, hvilke dyr de kan komme i båd med. I kan også klappe andre ord for se, hvilke ord der er længst eller kortest, fx mariehøne og tog. Det er godt, hvis børnene opdager, at længden af ordet ikke har noget at gøre med den fysiske størrelse af det, ordet betyder.

Aktiviteter, der styrker opmærksomhed på sproglig rytme og ords lydige udtryk

Når børnene synger eller siger rim og remser, udtales alle stavelser oftest tydeligt - også de ubetonede. Det hjælper børnene til at blive opmærksom på alle stavelserne i ord.

TRE SNEGLE-RIM

En snegl på vej'n er tegn på regn i Spanien.

Ej hvor langsomt - ej hvor langsomt kryber sneglen frem i grus. Men når den bliver bange ka' den hurtigt nå sit hus.

SYNG SANGE OM DYR

Find selv nogle sange, hvor der optræder dyr.

Aktiviteter med krop og bevægelse

JEG GIK MIG OVER SØ OG LAND

*Jeg gik mig over sø og land
der mødte jeg en gammel mand.
Han sagde så og spurgte så
og hvor har du mon hjemme?*

*Jeg har hjemme i snegleland,
snegleland, snegleland.*

*Og alle dem som snegle kan
de har hjemme i snegleland.*

Brug således 'dyrelande' i sangen og lad børnene bevæge sig som dyret i dyrelandet.

DYST MOD DYRENE

Til denne aktivitet skal du bruge en vægt, et målebånd, noget frugt og nogle ting, som børnene kan forsøge af løfte.

Blop og hans små venner vil gerne lave en lille konkurrence med jer. De synes nemlig, de er meget stærke og seje.

Blops små venner er:

Myren, græshoppen og bien.
Vis børnene billeder af en myre, en græshoppe og en bi og tal om deres størrelser i forhold til hinanden og i forhold til børnene.

Tror I, at I kan vinde? Eller vinder dyrene over jer? Lad os prøve!

Men først skal vi lige finde ud af, hvad I vejer, og hvor høje I er.

Lav et skema eller lignende med børnenes navne, højde og vægt og skriv tallene, så børnene kan se dem. Måske kan børnene selv legeskrive deres navne.

Først stiller myren og Blop op mod jer. Myren og Blop er gode til at

løfte tunge ting. En myre kan løfte 30-50 gange sin vægt, og Blop kan bære 10 gange sin egen vægt.

Hvor meget kan I løfte?

Kan I løfte 10 eller 30 gange jeres egen vægt?

Lad børnene prøve, hvor tunge ting de kan løfte.

Tal bagefter om ting, der vejer 10-30 gange børnenes vægt, så de kan forstå, hvor stærke myrer og snegle er.

Nu er det græshoppens tur til at dyste mod jer. Græshoppen er god til at hoppe langt. Den kan hoppe 100 gange sin egen længde. Hvor langt kan I hoppe?

Lad børnene hoppe og mål med målebåndet, hvor langt de kan hoppe. Tal med børnene om, hvor langt 100 gange deres længde er, og vis det fx ude på legepladsen.

Nu er det biens tur. Bien er god til at danse. Ved at danse på en særlig måde kan bien fortælle de andre bier, hvor der er mad, og hvordan de kan finde derhen.

Kan I danse en dans, hvor I kan fortælle hinanden, hvor jeg har sat frugten? I må ikke bruge ord eller pege. Tal eventuelt bagefter om, hvordan dyr snakker med hinanden.

Aktiviteten giver også mulighed for at give børnene en tidlig matematisk forståelse.

Aktiviteter med digitale medier

BLOPS FOTOALBUM

Blop vil gerne have hjælp til at lave et fotoalbum med billeder sine venner. Vil I hjælpe ham?

Hjælp børnene med at finde billeder af dyr eller lad dem selv tage billeder af de små dyr, I ser udenfor. Print billederne ud og lim dem på papir.

Lad børnene legeskrive små tekster til. Skriv med din voksenskrift nedenunder.

Aktiviteter der styrker sociale og personlige kompetencer

SNEGLE SOM KÆLEDYR

Kan snegle være et kæledyr? Lad børnene komme med bud på det.

Fortæl nu børnene om et plejehjem, hvor beboerne elsker at nusse med deres kæmpesnegle. Vis dem billeder og film om det. I kan se dem på <https://livsstil.tv2.dk/2018-11-24-plejehjem-har-succes-med-kaelesnegle-de-er-totalt-nuttede> og på <https://livsstil.tv2.dk/2018-11-24-plejehjem-har-succes-med-kaelesnegle-de-er-totalt-nuttede>

Lad os prøve at have snegle som kæledyr i nogle dage.

I kan lave et terrarium ud af et syltetøjsglas. Lav huller i låget. Tal med børnene om, hvad sneglene har brug for: altid fugtig jord, bark og pinde i glasset og friske grønne blade hver dag.

Gå så på jagt efter snegle, der skal i jeres terrarium. Det er vigtigt, at børnene har omsorg for sneglene hver dag. Det er tydeligt at se, hvis sneglene ikke får den omsorg, de har brug for. Så trækker de nemlig en hinde for deres hus og går i dvale.

Brug også terrariet til at studere sneglene. Kan I se deres fod og deres mund, når de bevæger sig op ad glasset?

INSEKTHOTEL TIL BLOPS VENNER

Blop er ked af, at mange af hans mindste venner kan have svært ved at finde et godt sted at bo.

Tal med børnene om, hvordan de kan hjælpe dyrene, fx ved at bygge et insekthotel.

Få idéer til at bygge hotellet på <https://www.dn.dk/nyheder/guide-sadan-bygger-du-insekthoteller-til-din-have/>

Kreative aktiviteter og udtryksformer

MARIEHØNEN EVIGGLAD

Syng sangen og tal om handlingen i den. Herefter kan I lege sangens handling, eller I kan lave en lille film.

Hvis I vil lege sangen, kan børnene fx bruge en papkasse som sneglehus.

Hvis I vil lave en film, kan du bede børnene tegne billeder til hvert vers. Du kan lave filmen ved at optage børnenes sang og samtidigt filme billederne til, så man ser billedet til det vers, der bliver sunget.

Læg gerne filmen ud på jeres digitale platform, så forældrene kan se den og tale med deres børn om både tegningerne og sangen.

UDSTILLING MED SMÅ DYR

Lav en udstilling med små dyr. Børnene kan lave dyrene ved at bruge pap, piberensere, wc-ruller, stofrester, garnrester m.m.

Tal om de dyr, der kan have det svært, og hvordan I kan hjælpe dem. Lad børnene legeskrive lidt om det og skriv med din voksenskrift nedenunder.

Lad børnene præsentere deres udstilling for forældrene og de andre børn i dagtilbuddet.

Samarbejde med forældrene

Forældrene er børnenes primære sproggivere, og hvis *For klam til et kram* ikke kun læses i dagtilbuddet, men også derhjemme, styrker det barnets sprogudvikling yderligere. Forældrene er derfor vigtige samarbejdspartnere i Sproggaven, ligesom de er det i dagtilbuddets øvrige sprogarbejde.

Det er dagtilbuddets opgave at opfordre forældrene til at læse sammen med deres børn. Det er også i dagtilbuddet, at forældrene kan orientere sig om, hvor vigtig

dialogisk læsning er for barnets sprogudvikling.

Derfor gælder det om at give forældrene let og synlig adgang til viden og inspiration. Det kan for eksempel gøres ved at:

- præsentere *For klam til et kram* og vise oplæsningsmetoden til forældrene på et forældremøde
- placere bogen på et sted, hvor forældrene opholder sig, når de skal hente deres barn
- informere om bogen og metoden på en digital platform.

Sproggaven har udviklet flere materialer til forældrene.

Blandt materialerne er en Guide til Sproggavens dialogiske læsning og en folder med læsevejledning og fokusord til hver bog i Sproggaven.

Det fulde materiale kan ses sidst i bogfolderen.

Bogkuffert

Hvis forældrene også læser bogen derhjemme med deres børn og taler om de samme fokusord, forstærker det børnenes muligheder for at tilegne sig ordene. Herved udvikler børnene deres sproglige kompetencer i højere grad end ellers.

Flersprogede forældre kan tale på deres modersmål med deres barn om billederne i bogen og om fokusordene.

Når barnet først kender et fokusord på sit eget modersmål, kan barnet bedre tilegne sig det pågældende fokusord på dansk.

Det er derfor en god idé, at dagtilbuddet laver udlån af bøgerne – for eksempel i form af bogkufferter.

Bogkufferten kan rumme en eller flere af disse ting:

- Guide til udvidet dialogisk læsning
- Kopi af *For klam til et kram*
- Folder med læsevejledning og fokusord til *For klam til et kram*
- Billeder, forslag til lege og eventuelle genstande, der understøtter børnenes tilegnelse af fokusordene.

Lad forældrene følge med i jeres arbejde

For at forældrene kan følge med i jeres arbejde med bogen, kan I for eksempel lave en inspirerende udstilling om bogen, hvor forældrene kan få indblik i de aktiviteter, I laver. Lav udstillingen i øjenhøjde, så børnene kan fortælle om den til deres forældre.

Det kan også være en god idé at lægge billeder og små filmklip af arbejdet med bogen på en digital platform, så forældrene kan følge med i jeres arbejde og lave nogle af de samme aktiviteter derhjemme. Vær opmærksom på, om alle børn må filmes.

I kan også invitere forældrene med i dagtilbuddet, så de kan overvære, hvordan I arbejder med bogen.

Det er en god idé at synliggøre fokusordene for forældrene – både på jeres digitale platform og i dagtilbuddet, hvor I kan hænge en plakat op med fokusordene på et sted, hvor både børn og forældre kan se dem, for eksempel i garderoben. Ledsag så vidt muligt hvert fokusord med et illustrerende billede.

I kan opfordre forældrene til at bruge fokusordene sammen med deres børn derhjemme.

Fokusordene bør stå på både dansk og på børnenes modersmål, så derfor kan I bede forældre med et andet modersmål end dansk om at skrive ordene på deres modersmål.

I bogfolderen er der mange aktiviteter, hvor børnene legeskriver, og den voksne skriver barnets tekst med voksenskrift nedenunder. Også her kan forældre med andet modersmål end dansk inviteres til at skrive med deres voksenskrift under deres barns legeskrift, så børnene både ser det danske skriftsprog og skriftsproget på forældrenes modersmål.

Herved anerkendes og inddrages forældrenes modersmål som en ressource i sprogarbejdet, og det giver børnene en god mulighed for at blive opmærksomme på forskellige sprog og skriftsystemer.

Denne opmærksomhed kan i høj grad komme børnene til gode, når de senere skal i gang med at læse at læse i skolen.

Sproggavens materialer

Sproggaven består ikke kun af denne bogfolder.

Fredensborg Kommune har, i samarbejde med pædagoger, ledere og med konsulentbistand fra Nationalt Videncenter for Læsning, udviklet et omfattende materiale, som kan anvendes i arbejdet med Sproggaven.

- Sproggavens skema over børns sproglige udvikling.
- Sproggavens skema over børns motoriske udvikling.
- Tre film, der skildrer den udvidede dialogiske læsnings 3 faser: Læs og lyt, Læs og snak, Læs og leg.
- En film om sprog og literacy i hverdagens rutiner
- Sproggaven - Håndbog i udvidet dialogisk læsning
- 20 bogfoldere med læsevejledning og fokusord til hver bog i Sproggaven
- Sproggavens materiale til forældre

Alle materialer kan hentes ved at scanne QR koden eller hentes på Fredensborg Kommunes hjemmeside: www.fredensborg.dk/borger/boern-og-unge/vi-har-fokus-paa/sproggaven

FREDENSBORG
KOMMUNE